

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTA (.)

1. Cümlelerin sonuna konur:

Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.

Saatler geçtikçe yollara daha mahzun bir ıssızlık çöküyordu.

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur: *Alb.* (albay), *Dr.* (doktor), *Yrd. Doç.* (yardımcı doçent), *Prof.* (profesör), *Cad.* (cadde), *Sok.* (sokak), *s.* (sayfa), *sf.* (sıfat), *vb.* (ve başkası, ve benzeri, ve bunun gibi), *Alm.* (Almanca), *Ar.* (Arapça), *İng.* (İngilizce).

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur: *3. (üçüncü), 15. (on beşinci); II. Mehmet, XIV. Louis, XV. yüzyıl; 2. Cadde, 20. Sokak, 4. Levent.*

UYARI: Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur: *3, 4 ve 7. maddeler; XII – XIV. yüzyıllar arasında.*

4. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur:

A.	a.	I.	1.
B.	b.	II.	2.

5. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *29.5.1453, 29.X.1923.*

Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz: 29 Mayıs 1453, 29 Ekim 1923.

6. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

Tren 09.15'te kalktı. Toplantı 13.00'te başladı.

7. Bibliyografik künyelerin sonuna konur:

Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yayınları, Ankara, 1960.

8. Beş ve beşten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur: *326.197, 49.750.812, 28.434.250.310.500.*

9. Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır: *4.5=20*

VİRGÜL (,)

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:

Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum.

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur: *Bir varmış, bir yokmuş.*

3. Cümlede özel olarak vurgulanması gereken öğelerden sonra konur:

Binaenaleyh, biz her vasitadan, yalnız ve ancak, bir noktadan itibaren istifade ederiz. (Mustafa Kemal Atatürk)

4. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek için konur:

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi, koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti.

5. Cümle içinde ara sözcükleri ve ara cümleleri ayırmak için konur:

Şimdi, efendiler, müsaade buyurursanız, size bir soruyum. (Mustafa Kemal Atatürk)

6. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:

Akşam, yine akşam, yine akşam, Göllerde bu dem bir kamış olsam! (Ahmet Haşim)

7. Tırnak içinde olmayan aktarma cümlelerinden sonra konur: *Datça'ya yarın gideceğim, dedi.*

8. Konuşma çizgisinden önce konur:

Bahçe kapısını açtı. Sermet Bey'e, – Bu anahtar köşkü de açar, dedi. (Ömer Seyfettin)

9. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:

Peki, gideriz. Olur, ben de size katılırım. Hayhay, memnun oluruz. Haydi, geç kalıyoruz.

10. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:

Sayın Başkan, Sevgili Kardeşim, Değerli Arkadaşım,

11. Sayıların yazılışında, kesirleri ayırmak için konur: *38,6 (otuz sekiz tam, onda altı), 25,33 (yirmi beş tam, yüzde otuz üç), 0,45 (sıfır tam, yüzde kırk beş).*

12. Bibliyografik künyelerde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:

Falih Rıfki Atay, Tuna Kıyıları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

NOKTALI VİRGÜL (;)

1. Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:

Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.

Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; İstanbul, Londra, Bakü.

2. Öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

*Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.
At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.*

ÜNLEM İŞARETİ (!)

1. Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur:

*Ne mutlu Türk'üm diyene!
(Mustafa Kemal Atatürk)*

*Hava ne kadar da sıcak!
Aşk olsun!*

2. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:

*Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!
(Mustafa Kemal Atatürk)*

3. Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay araç içinde ünlem işareti kullanılır:

*İsteseymiş bir günde bitirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).
Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.*

UYARI: Ünlemden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir.

İKİ NOKTA (:)

1. Kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

Yeni harfler alındıktan sonra eski yazı ile bir tek kelime bile yazmayan iki kişi görmüşümdür: Atatürk ve İnönü!

2. Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur:

*Bu kararın istinat ettiği en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi: Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır.
(Mustafa Kemal Atatürk)*

3. Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:

Bilge Kağan : Ulusum birleşip yücelsin diye gece uyumadım, gündüz oturmadım.

4. Genel Ağ adreslerinde kullanılır:
<http://tdk.org.tr>

5. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır:
 $56:8=7$, $100:2=50$

SORU İŞARETİ (?)

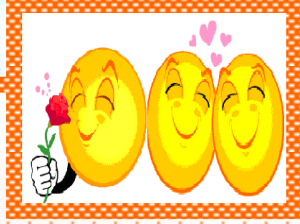
1. Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Buraya kim girdi?

2. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:

*Yunus Emre (1240?-1320), (Doğum yeri: ?).
1496 (?) yılında doğan Fuzuli...*

ÜÇ NOKTA (...)

1. Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:

Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülürüyordu da, bu yanı...
(Tarık Buğra)

2. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten ötürü açıklanmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur: *Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz.*

3. Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine konur:

... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı... (Tarık Buğra)

4. Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur:

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!
(Faruk Nafiz Çamlıbel)

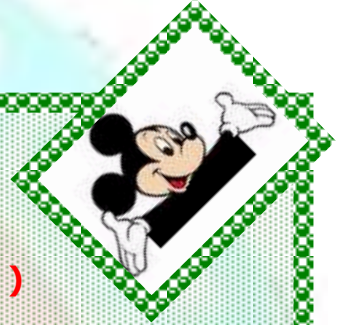
5. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur:

– *Koca Ali... Koca Ali, be!..*

6. Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

– *Kimsin?*
– *Ali...*
– *Hangi Ali?*
– *...*

KISA ÇİZGİ (-)

1. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur:

..... öğ-
retmen geldi.

2. Ara sözlere ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır:

Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.
(Ömer Seyfettin)

3. Dil bilgisinde kökleri ve ekleri ayırmak için konur: *al-ış, dur-ak, gör-gü-süz-lük.*

4. Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır: *al-, dur-, gör-, ver-; başar-, kana-, okut-, taşı-, yazdır-.*

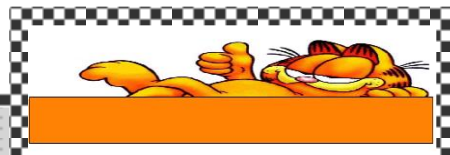
5. Eklerin başına konur: -ak, -den, -ış, -lık.

6. Heceleri göstermek için kullanılır: *a-raş-tır-ma, bi-le-zik, du-ruş-ma, ku-yum-cu-luk, prog-ram, ya-zar-lık.*

7. Kelimeler arasında "-den...-a, ve, ile, ila, arasında" anlamlarını vermek için kullanılır: *Türkçe-Fransızca Sözlük, Aydın-İzmir yolu, Ankara-İstanbul uçak seferleri, Türk-Alman ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 09.30-10.30, Beşiktaş-Fenerbahçe karşılaşması, Manas Destanı'nda soy-dil-din üçgeni, 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı, 2003-2004 öğretim yılı.*

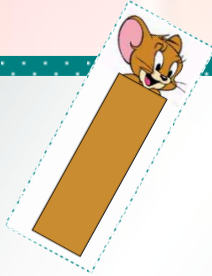
8. Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır: *50-20=30*

UZUN ÇİZGİ (—)

1. Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgisi de denir

EĞİK ÇİZGİ (/)

1. Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur:

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak / O benim milletimin yıldızıdır parlayacak / O benimdir o benim milletimindir ancak.

(Mehmet Akif Ersoy)

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur: *Altay Sokağı, Nu.: 21/6 Kurtuluş / ANKARA*

3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *18/11/1969, 15/IX/1994.*

4. Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır: *-a/-e, -an /-en, -lık /-lik, -madan /-meden.*

5. Genel Ağ adreslerinde kullanılır: <http://tdk.gov.tr>

6. Matematikte bölme işareti olarak kullanılır: $70/2=35$

TIRNAK İŞARETİ (" ")

1. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:

Bakınız, şair vatani ne güzel tarif ediyor: "Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır. Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır."

UYARI : Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır: "Akıl yaşta değil baştadır." atasözü yüzyılların tecrübesinden süzülüp gelen bir gerçeği ifade etmiyor mu?

2. Özel olarak belirtilmek istenen sözler tırnak içine alınır: *Yeni bir "barış taarruzu" başladı.*

3. Cümle içerisinde kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır: *Yahya Kemal'in bazı şiirleri "Kendi Gök Kubbemiz" adı altında çıktı.*

4. Bibliyografik künyelerde makale adları tırnak içinde verilir.

DENDEN İŞARETİ (")

1. Bir yazıdaki maddelerin sıralanmasında veya bir çizelgede alt alta gelen aynı sözlerin, söz

TEK TIRNAK İŞARETİ (' ')

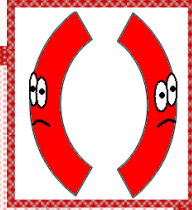
1. Tırnak içinde verilen ve yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü belirtmek için kullanılır:

TERS EĞİK ÇİZGİ (\)

1. Bilgisayar yazılımlarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için kullanılır: `C:\Dos>MD \Oyun`

YAY AYRAÇ (())

1. Cümlelerin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar için kullanılır:

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz.

(Nurullah Ataç)

2. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:

İhtiyar - (Yavaş yavaş Kaymakama yaklaşıyor.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın...

(Reşat Nuri Güntekin)

3. Alıntılarının aktarıldığı eseri veya yazarı göstermek için kullanılır:

Eşin var, aşyanın var, baharın var ki beklerdin Kıyametler koparmak neydi ey bülbül, nedir derdin? (Mehmet Akif Ersoy)

4. Alıntılarda, başta, ortada ve sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınabilir.

5. Bir söze alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti yay ayraç içine alınır.

6. Bir bilginin şüpheyle karşılandığını veya kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayraç içine alınır.

KESME İŞARETİ (')

1. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

Türk'üm, Türkiye Cumhuriyeti'ni, Allah'ın, Van Gölü'ne, Ağrı Dağı'nın , Jüpiter'den

UYARI: Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına

UYARI : Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, , Aydınli, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadri, Türklerin, Türklüğün, Türkleşmekte, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün.

2. Kişi adlarından sonra gelen saygı sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur: *Nihat Bey'e, Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya vb.*

UYARI: Unvanlardan sonra gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: Cumhurbaşkanınca, Başbakanca, Türk Dil Kurumu Başkanına göre vb.

3. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur: *TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye.*

UYARI : Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalar kesmeyle ayrılmaz. Bu tür

KÖŞELİ AYRAÇ ([])

1. Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır:

Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.

2. Bibliyografik künyelere ilişkin bazı ayrıntıları göstermek için kullanılır: *Reşat Nuri [Güntekin], Çalikuşu, Dersaadet, 1922.*

Server Bedi [Peyami Safa]